

Brussel, 6 december 2016
(OR. en)

15283/16

CFSP/PESC 1004
CSDP/PSDC 699
COPS 378
POLMIL 147
EUMC 146

RESULTAAT BESPREKINGEN

---

van: het secretariaat-generaal van de Raad

d.d.: 6 december 2016

aan: de delegaties

---

nr. vorig doc.: 15208/1/16 REV 1 CFSP/PESC 1000 CSDP/PSDC 695 COPS 359
POLMIL 146 EUMC 144

Betreft: Conclusies van de Raad over de uitvoering van de gezamenlijke verklaring van de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

---

Voor de delegaties gaan in bijlage dezes de conclusies van de Raad over de uitvoering van de gezamenlijke verklaring van de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, die de Raad tijdens zijn 3506e zitting op 6 december 2016 heeft aangenomen.

Conclusies van de Raad over de uitvoering van de gezamenlijke verklaring van de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

1. De Raad herinnert aan de conclusies van de Europese Raad van 28 juni 2016, waarin wordt opgeroepen tot verdere verbetering van de betrekkingen tussen de EU en de NAVO, door samen te werken met, en ten voordele van, alle lidstaten, in het licht van de doelen en waarden die wij gemeenschappelijk hebben en gezien de ongekende uitdagingen waarmee beide organisaties te maken hebben. Onze veiligheid is onderling verbonden: samen kunnen we een breed scala aan instrumenten inzetten en zo efficiënt mogelijk gebruik maken van middelen om die uitdagingen aan te pakken en de veiligheid van onze burgers te verbeteren. In dit verband zijn nieuwe en betere manieren van samenwerken op een ambitieuze en pragmatische wijze nodig, met de algemene doelstelling om een echt partnerschap tussen beide organisaties op te bouwen.
2. De samenwerking tussen EU en NAVO moet zich blijven voltrekken in een geest van volledige openheid en transparantie en moet integraal sporen met de autonome besluitvorming en de procedures van beide organisaties. Zij moet gebaseerd zijn op de beginselen inclusiviteit en wederkerigheid zonder afbreuk te doen aan het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van enige lidstaat.
3. De Raad waardeert de gezamenlijke verklaring die de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie op 8 juli 2016 in Warschau hebben ondertekend. Zij geeft een nieuw elan en een nieuwe inhoud aan de samenwerking tussen de EU en de NAVO op het gebied van de bestrijding van hybride dreigingen alsmede aan operationele samenwerking, onder meer op zee, en, in overeenstemming met de conclusies van de Raad van november 2016, op het gebied van irreguliere migratie, cyberveiligheid en -defensie, defensievermogens, defensie-industrie en -onderzoek, oefeningen, en ondersteuning van capaciteitsopbouw bij de partners in de Westelijke Balkan, de landen van het Oostelijk en het Zuidelijk Nabuurschap en de versterking van hun veerkracht.

4. De uitvoering van de gezamenlijke verklaring vormt een politieke topprioriteit voor de EU. Zij vormt een essentieel onderdeel van de bredere inspanningen ter versterking van het vermogen van de Unie om als veiligheidsverstrekker op te treden, in overeenstemming met de conclusies van de Raad over de uitvoering van de integrale EU strategie op het gebied van veiligheid en defensie en het Europees defensieactieplan.
5. De Raad is verheugd over de vooruitgang bij het bevorderen van de betrekkingen tussen de EU en de NAVO, met name sinds de ondertekening van de gezamenlijke verklaring, onder meer bij het uitvoeren en operationeel maken van parallelle procedures en draaiboeken voor interactie bij de bestrijding van hybride dreigingen; het verbeteren van de operationele samenwerking en coördinatie inzake maritieme aangelegenheden, onder meer tussen EUNAVFOR MED-operatie SOPHIA en operatie Sea Guardian in de Middellandse Zee bij de uitvoering van hun mandaten, voortbouwend op de succesvolle samenwerking tussen de EU en de NAVO in de Egeïsche Zee; het ontwikkelen van parallelle en gecoördineerde oefeningen, alsmede op het gebied van strategische communicatie met het oog op het opbouwen van veerkracht. De samenwerking tussen de EU en de NAVO op het gebied van oefeningen zal worden uitgevoerd met volledige inachtneming van het EU-beleidskader inzake oefeningen.
6. Met het oog op het consolideren van de vooruitgang en het zorgen voor verdere vorderingen op alle gebieden die in de gezamenlijke verklaring worden vermeld, bekrachtigt de Raad het gemeenschappelijk pakket voorstellen dat als bijlage gaat. Zij vormen concrete acties voor de uitvoering van de gezamenlijke verklaring die door de EU (de EDEO en de diensten van de Commissie, samen met het EDA) en de NAVO samen zijn ontwikkeld. Het gemeenschappelijk pakket voorstellen is geen op zichzelf staand document en moet in samenhang met deze conclusies van de Raad worden gelezen; beide zullen volgens de hierboven uiteengezette beginselen worden uitgevoerd.
7. Het gemeenschappelijk pakket voorstellen wordt door de NAVO in een parallelle procedure via de Noord-Atlantische Raad bekrachtigd.

8. De Raad onderstreept dat de lidstaten over "één set strijdkrachten" beschikken die zij in verschillende kaders kunnen gebruiken. De coherente ontwikkeling van de vermogens van de lidstaten via de respectieve processen van de EU en de NAVO zal bijgevolg ook bijdragen tot de versterking van de vermogens die potentieel ter beschikking van beide organisaties staan, terwijl tegelijk hun verschillende aard en verantwoordelijkheid worden erkend. In dit verband is de Raad verheugd over de voortzetting van de nauwe en wederzijds versterkende samenwerking met de NAVO op gebieden van gemeenschappelijk belang, zowel op strategisch als op operationeel gebied, bij crisisbeheersing ter ondersteuning van internationale vrede en veiligheid, alsmede inzake de ontwikkeling van defensievermogens wanneer de vereisten elkaar overlappen.
9. De Raad verzoekt de hoge vertegenwoordiger/de vicevoorzitter/het hoofd van het Europees Defensieagentschap om in nauwe samenwerking met de lidstaten onmiddellijk een begin te maken met de werkzaamheden betreffende de uitvoering van het gemeenschappelijk pakket voorstellen, en aldus hun volledige betrokkenheid en transparantie te garanderen. Twee keer per jaar, en de eerste keer eind juni 2017, worden er verslagen over de uitvoering uitgebracht, waarin ook mogelijke suggesties voor toekomstige samenwerking worden gedaan.

Gemeenschappelijk pakket voorstellen voor de uitvoering van de gezamenlijke verklaring van de voorzitter van de Europese Raad, de voorzitter van de Europese Commissie en de secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

1. Bestrijding van hybride dreigingen

Sedert de lente van 2016 zijn de EU en de NAVO bezig met het uitvoeren en operationeel maken van parallelle procedures en draaiboeken voor interactie tussen de EU en de NAVO op het gebied van situationeel bewustzijn; cyberveiligheid; crisispreventie en respons en strategische communicatie.

- Stimuleren van de participatie door de EU en de NAVO en de EU-lidstaten en de NAVO-bondgenoten aan het werk van het "Europees Centrum voor de bestrijding van hybride dreigingen", dat in 2017 moet worden opgericht.

Situationeel bewustzijn

- Er zullen tegen mei 2017 concrete maatregelen worden genomen ter verbetering van de uitwisseling tussen het personeel van beide organisaties van tijdgevoelige informatie tussen de EU-Fusiecel voor analyse van hybride bedreigingen en de tegenhanger bij de NAVO, onder meer door uitwisseling van de analyse van potentiële hybride dreigingen. Dit behelst onder meer de invoering van technische middelen voor systematische uitwisseling van informatie met betrekking tot hybride dreigingen.

Strategische communicatie

Tussen personeelsleden van de EU en de NAVO is samenwerking tot stand gekomen met betrekking tot strategische communicatie. Tussen nu en medio 2017 zullen zij:

- de samenwerking opvoeren en gezamenlijk een tendensanalyse maken van onjuiste informatie, onder meer via sociale media, gericht op de EU en de NAVO; voor eind 2016, een analyse van het bovenstaande maken; samenwerken om de kwaliteit en het bereik van positieve verhalen te verbeteren.

- Wederzijds versterkende inspanningen opvoeren ter ondersteuning van StratCom-vermogens van partnerlanden, onder meer door middel van gecoördineerde of gezamenlijke opleidingen en gezamenlijk gebruik van platforms.
- Samenwerking stimuleren tussen het NAVO-kenniscentrum voor strategische communicatie en de afdeling StratCom van de EDEO (in het bijzonder de Task Forces oost en zuid), met inbegrip van verdere gezamenlijke opleidingen/seminars.

Reactie op crisissituaties

- De paraatheid verhogen, onder meer door regelmatig bijeenkomsten te houden van het personeel van beide organisaties.
- Indachtig de crisisresponsprocedures van de EU, met inbegrip van de geïntegreerde regeling politieke crisisrespons (IPCR) en het crisisresponsstelsel van de NAVO, trachten de parallelle crisisresponsactiviteiten van de twee organisaties te synchroniseren met het doel samenhangende steun te bieden als reactie op hybride dreigingen.

Weerbaarheid vergroten

De EU en de NAVO zullen het besef met betrekking tot bestaande en geplande weerbaarheidseisen doen toenemen ten voordele van de lidstaten/bondgenoten. Met dat doel worden vanaf 2017

- de contacten tussen de personeelsleden geïntensiveerd, onder meer door gezamenlijke briefings voor de respectieve instanties over weerbaarheidseisen.
- vereisten beoordeeld, criteria vastgelegd en richtsnoeren opgesteld in het kader van een grotere samenhang tussen het Europees vermogensontwikkelingsplan (CDP) en het defensieplanningsproces van de NAVO (NDPP).
- voorbereidende werkzaamheden verricht om medio 2017 op een parallelle en gecoördineerde wijze, op verzoek, deskundigen te kunnen inzetten die de EU-lidstaten/bondgenoten ondersteunen door hun weerbaarheid, hetzij in de pre-crisisfase, hetzij in reactie op een crisis, te doen toenemen.

2. Operationele samenwerking, met inbegrip van maritieme aangelegenheden

- Tegen december 2016 de samenwerking en de coördinatie tussen operatie Sea Guardian en EUNAVFOR MED Sophia in het Middellandse Zeegebied verbeteren door het uitwisselen van informatie en logistieke ondersteuning en door middel van interactie in de praktijk tussen de twee operaties.
- Voortbouwend op de synergieën tussen de EU-operatie en de NAVO in de Egeïsche Zee zullen de NAVO en de EU bekijken welke mogelijkheden er in de eerste helft van 2017 zijn voor meer maritieme samenwerking tussen hen.
- Ter ondersteuning van bovenstaande doelstellingen zullen de EU en de NAVO ten volle gebruik blijven maken van het mechanisme inzake Shared Awareness and Deconfliction in het Middellandse Zeegebied (SHADE MED).
- In de eerste helft van 2017 een seminar houden over lessen die zijn geleerd, voortbouwend op ervaring die is opgedaan met de bestrijding van piraterij in de Indische Oceaan, en over de interacties in de Middellandse Zee.
- In de eerste helft van 2017 een overzicht maken van relevante maritieme oefeningen door de respectieve organisaties om te zien welke verdere mogelijkheden er zijn voor mogelijke interactie.
- Verdere ontwikkeling van de samenwerking tussen NAVO- en EU-personeel inzake luchtvaart in de Westelijke Balkan, onder meer via het proces van de bijeenkomsten voor de normalisering van de luchtvaart in de Balkan (Balkans Aviation Normalisation Meetings).
- De frequentie verhogen van de ontmoetingen met partners die aan de respectieve operaties deelnemen, met ingang van 2017.

3. Cyberveiligheid en -defensie

- De EU en de NAVO zullen met onmiddellijke ingang concepten uitwisselen over de integratie van cyberdefensie-aspecten in de planning en uitvoering van missies en operaties, ter bevordering van interoperabiliteit in de vereisten en standaarden inzake cyberdefensie.
- Om de samenwerking op het gebied van opleiding te versterken, zullen de EU en de NAVO vanaf 2017 in voorkomend geval de opleidingseisen harmoniseren, en hun respectieve opleidingscursussen openstellen voor wederzijdse deelname van hun personeelsleden.

- De samenwerking op het vlak van onderzoek en technologische innovatie in cyberdefensie bevorderen door de banden tussen de EU, de NAVO en het Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence van de NAVO verder te ontwikkelen met het oog op innovatie op het gebied van cyberdefensie: gelet op het gebruik van tweërlei aard van cybertechnologie, zullen de EU en de NAVO de interoperabiliteit van hun cyberdefensiestandaarden versterken door er waar relevant de industrie bij te betrekken.
- De samenwerking in cyberoefeningen versterken via wederzijdse deelname van het personeel aan de respectieve oefeningen, met name Cyber Coalition en Cyber Europe.

4. Defensievermogens

- Streven naar samenhang van resultaten tussen het defensieplanningsproces van de NAVO (NDPP) en het vermogensontwikkelingsplan van de EU via contacten tussen personeelsleden en uitnodigingen voor EU-personeel om screeningvergaderingen van het NDPP en het plannings- en evaluatieproces (PARP) bij te wonen op uitnodiging van de afzonderlijke landen in kwestie.
- Ervoor zorgen dat de door bondgenoten en lidstaten multinationalaal ontwikkelde vermogens beschikbaar zijn voor zowel NAVO- als EU-operaties.
- Streven naar complementariteit van projecten/programma's die ontwikkeld werden binnen "Smart Defence" van de NAVO en "bundelen en delen" van de EU, op gebieden van gemeenschappelijk belang, zoals bijtanken in de lucht, luchtvervoer, satellietcommunicatie, cyberdefensie en op afstand bestuurdde luchtvaartuigen, met name via permanente en geïntensiveerde contacten op personeelsniveau.
- Verder bijdragen tot de samenhang van multinationale inspanningen, door in een EU-context ontwikkelde multinationale projecten waar relevant tot uiting te laten komen in de routekaarten voor vermogensontwikkeling, ter ondersteuning van de NDPP-prioriteiten, en door rekening te houden met in de context van de NAVO ontwikkelde multinationale projecten bij het afleiden van prioritaire acties in het kader van het vermogensontwikkelingsplan van de EU.

- Doorgaan met de nauwere samenwerking tussen deskundigen van de NAVO en van de EU/EDA op het gebied van de militaire luchtvaart, met het oog op complementaire inspanningen in het belang van defensie en veiligheid in Europa, met name wat betreft de ontwikkeling van een strategie voor de militaire luchtvaart, de uitvoering van regelingen voor militaire luchtwaardigheid, systemen van op afstand bestuurd luchtvaartuigen, integratie van luchtverkeer, luchtvaartbeveiliging, met inbegrip van cyberbeveiliging, alsmede burgerinitiatieven zoals SES/SESAR.
- De interoperabiliteit versterken via grotere interactie op het vlak van normalisatie. Projecten uitzoeken waarin activiteiten in verband met normalisatie zouden kunnen worden geharmoniseerd, teneinde duplicatie in de ontwikkeling van standaarden te voorkomen.

5. Defensie-industrie en -onderzoek

- De dialoog tussen EU- en NAVO-personeel over industriële aspecten verder ontwikkelen, via bestaande fora.
- De samenwerking op personeelsniveau versterken wat betreft onderzoek en opleiding op het vlak van defensie, op gebieden van gemeenschappelijk belang.

6. Oefeningen

- Bij wijze van pilootproject voor 2017 en 2018, parallelle en gecoördineerde acties (PACE) uitvoeren. Dit zal in 2017 gebeuren onder de leiding van de NAVO, via de crisisbeheersings-oefening 2017 (CMX 17), en in 2018 onder de leiding van de EU, via de meerlagige crisisbeheersingsoefening 2018 (ML 18) of andere soorten oefeningen. De oefeningen omvatten een hybride element.
- De deskundigen van de organisatie (NAVO of EU) die in het betrokken jaar niet de leiding heeft, zullen worden verzocht bij te dragen aan de planning en uitvoering van de oefening van de leidende organisatie, in een geest van wederkerigheid.
- De geleerde lessen en aanbevelingen zullen in de mate van het mogelijke worden gedeeld.
- In 2017 oefeningen onder de personeelsleden van beide organisaties houden om de belangrijkste modaliteiten te testen die reeds zijn vastgelegd in de respectieve draaiboeken/operationele protocollen.

- Opleiding en onderwijs onder meer aanvullen door elkaars personeel uit te nodigen voor passende evenementen (bijvoorbeeld workshops, presentaties, oefeningen).
- De NAVO zal de EU (EDEO en Europese Commissie) vanaf 2017 blijven uitnodigen om deel te nemen aan de waarneming van zijn militaire oefeningen. De EU zal hetzelfde doen.

7. Capaciteitsopbouw op het gebied van defensie en veiligheid

- Het personeel van de NAVO en van de EU zal ook op het terrein meer samenwerken inzake de opbouw van capaciteit en weerbaarheid bij partners, met name in de Westelijke Balkan en het oostelijk en zuidelijk nabuurschap, onder meer Georgië, de Republiek Moldavië, Oekraïne, Jordanië, Marokko en Tunesië.
- Samenwerking en uitwisseling van deskundigheid aanmoedigen via de excellentiecentra en andere relevante opleidingsactiviteiten en programma's ter ondersteuning van partners.
- Mogelijkheden verkennen voor de deelname van de EU en de NAVO aan elkaars respectieve projecten en praktische partnerschapsprogramma's.
- De complementariteit van de inspanningen voor maritieme capaciteitsopbouw verzekeren.

Versterken van de politieke dialoog tussen de EU en de NAVO

- De geregelde formele en informele bijeenkomsten van het Politiek en Veiligheidscomité en de Noord-Atlantische Raad verderzetten.
- Op evenwichtige wijze doorgaan met de praktijk van wederzijdse uitnodigingen voor relevante ministeriële vergaderingen.
- De cross-briefings aan de respectieve comités en raden versterken, ook wat betreft operaties.

Follow-up/samenwerking op personeelsniveau

Sinds jullie 2016 hebben de EU en de NAVO de interactie op personeelsniveau aanzienlijk versterkt door middel van geregelde vergaderingen, op verschillende niveaus, onder meer over de voorbereiding van de onderhavige reeks voorstellen. Zowel in de EU als in de NAVO zijn aanspreekpunten ingesteld om een vlotte communicatie en een betere samenwerking te verzekeren. Deze interactie op personeelsniveau zal op gezette tijden doorgaan, teneinde de uitvoering van de hierboven genoemde voorstellen te monitoren, daarop voort te bouwen, en nieuwe richtingen voor vooruitgang te suggereren, en jaarlijks bij de respectieve raden verslag uit te brengen.
